L’ICAC impulsa la divulgació científica en català a través de la il·lustració

Sis infografies il·lustrades per sis artístes gràfics apropen projectes i línies de recerca de l’Institut a la societat, en el marc del projecte 4Cat_Sud

La Unitat de Transferència i Impacte Social (UTIS) de l’Institut Català d’Arqueologia Clàssica (ICAC) ha impulsat la creació de **sis infografies il·lustrades** de caràcter divulgatiu per apropar projectes, línies de recerca i resultats científics de l’Institut a la societat. La iniciativa s’emmarca en el **projecte 4Cat_Sud**, que és desenvolupa en col·laboració amb altres **centres CERCA de Tarragona** (Institut Català d’Investigació Química, Institut de rerca biomèdica CatSud i Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social). El projecte compta amb el finançament dels ajuts als centres de recerca CERCA de Catalunya per a actuacions de foment i ús de la llengua catalana en l’àmbit de la recerca.

La proposta combina el **foment de l’ús del català en la divulgació científica** amb l’**experimentació de nous formats per a la comunicació de la ciència**. En aquest cas, la il·lustració es converteix en una eina didàctica, visual i accessible, per apropar conceptes, procediments metodològics, resultats científics i elements del patrimoni arqueològic a tota la ciutadania.

La ciència i les arts, en diàleg

Des de la UTIS
impulsem processos
innovadors de
transferència de

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

coneixement inspirats en les pràctiques ACTS, on la ciència i les arts dialoguen per abordar reptes complexos, ampliar l'impacte social de la recerca i generar noves formes de connexió amb la ciutadania.

Aquesta iniciativa s'inscriu en una línia de treball emergent de la UTIS-ICAC basada en l'**enfocament ACTS** (Arts, Ciència, Tecnologia i Societat), que promou el diàleg entre disciplines com a motor d'innovació, reflexió crítica i impacte social de la recerca. Des d'aquesta perspectiva, les arts no es conceben només com una eina de divulgació, sinó com un espai de creació i experimentació capaç d'aportar noves mirades, metodologies i formes de relació amb el coneixement.

Les sis infografies que presentem són una mostra d'aquesta aposta per explorar nous llenguatges per al foment de la cultura científica. Cadascuna combina rigor en els continguts, recursos visuals i una interpretació artística pròpia per apropar al públic resultats de recerca de temàtiques diferents i evidenciar com l'arqueologia contribueix a comprendre aspectes molt diversos de les societats i els paisatges del passat.

Un dels valors més destacats del projecte és el **paper dels il·lustradors i les il·lustradores**, que han creat peces originals a partir d'un procés d'intercanvi, d'interpretació i diàleg amb els equips científics. Aquesta aportació artística introdueix matisos, sensibilitat i capacitat narrativa que van més enllà de la simple representació visual de les dades. En aquest sentit, les infografies reivindiquen el valor de la creació humana

com a espai de reflexió, imaginació i construcció compartida de narratives, un element diferencial especialment rellevant en un context marcat per la creixent presència de la producció d'imatges mitjançant intel·ligència artificial.

Sis infografies per explicar la recerca

La sèrie inclou **«Marbres i monumentalitat: el gran portal desaparegut de la Catedral Romànica de Santiago»**, que mostra com l'estudi dels fragments de marbre conservats pot aportar noves pistes sobre la desapareguda Porta Francígena i contribuir a avançar en la restitució d'un monument romànic excepcional i molt poc conegut pel gran públic. Ha estat il·lustrada per Andreu Torres (IG: @atb__art).

La infografia de la investigadora d'ArPA-LIRA Dra. Marie-Claire Savin parteix dels resultats del projecte de recerca «ALMA» (PID2024-156478NB-I00), un projecte I+D de l'Agencia Estatal de Investigación.

CONSULTA LA INFOGRAFIA

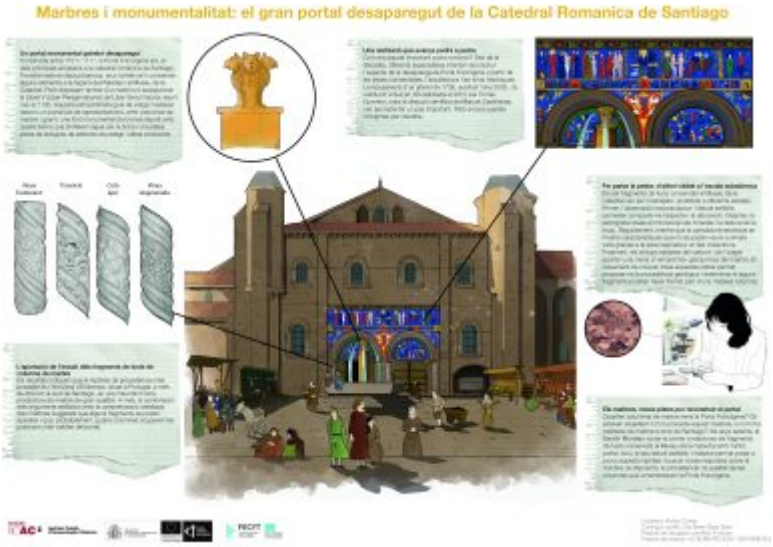

«BioEat. Som el que mengem» se centra en els hàbits alimentaris romans i mostra com diferents disciplines de l'arqueologia i la bioarqueologia permeten investigar què menjaven les societats romanes i què pot explicar l'alimentació sobre les seves formes de vida. Il·lustrada per Ester Pino (**www.esterytelling.com; IG:** @esterytelling)

La infografia parteix dels resultats del projecte «Somos lo que comemos: estudio de los hábitos alimentarios en la Hispania romana a través de la biogeoquímica», un projecte I+D de l'Agencia Estatal de Investigación (PID2024-157503NB-I00), dirigit per la investigadora del GIAP Dra. Lídia Colominas.

CONSULTA LA INFOGRAFIA

El paisatge és el protagonista a **«L'Empordà. Un paisatge cultural mediterrani»**, una peça que explica com les comunitats humanes al llarg de la història transformen el territori i deixen empremtes que encara avui perduren en el nostre entorn quotidià: camins rurals,

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

terrasses agrícoles o marges de camp. L'Empordà ha conservat de manera excepcional les traces històriques de l'ocupació protohistòrica, grega i romana, i per això és un espai privilegiat per estudiar els orígens clàssics del paisatge present. Il·lustrada per Guillem Bosch (www.guillembosch.com; IG:@guillem_bosch)

La infografia parteix dels resultats de dos projectes de recerca dirigits pels investigadors del GIAP Dr. Josep Maria Palet i Dr. Alfredo Mayoral:

• «Transported Mediterranean landscapes» (TranScapes), un projecte I+D de l'Agencia Estatal de Investigación (PID2021-127064NB-I00).

• «Arqueologia del paisatge agrari, ocupació del territori i interaccions socioambientals al Baix Ter (Montgrí-Daró)», un projecte quadriennal de la Generalitat de Catalunya (CLT009/18/00034).

En la infografia també han participat el Dr. Arnau Garcia i la Dra. Marta Flórez.

CONSULTA LA INFOGRAFIA

A **«Romans de pedra i lletra. El cicle de les pedres que parlen llatí a Tarragona»**, la il·lustració esdevé una eina per resseguir la trajectòria de les inscripcions romanes al llarg dels segles. La peça mostra el recorregut d'aquests blocs epigràfics, des de la seva funció original com a monuments honorífics en època romana fins a la seva reutilització en construccions posteriors i la seva recuperació com a patrimoni arqueològic. La infografia també rescata les històries d'alguns habitants de l'antiga Tàrraco coneguts a través de les seves inscripcions i destaca el paper de la documentació històrica en la reconstrucció d'un patrimoni sovint fragmentari. Il·lustrada per Eva Castro (https://debonatinta.com/es/; IG:@debonatinta_)

La infografia s'emmarca en el projecte de transferència, dirigit per la investigadora d'ArPA-LIRA Dra. Diana Gorostidi Pi, «Romans de pedra i lletra» (ROMPE_PETRA), i està vinculada al projecte de recerca TVTELAE, amb la col·laboració de la investigadora de l'ICAC Dra. Anna Gutiérrez Garcia-M., que treballa en l'estudi, la conservació i la difusió de les inscripcions romanes de Tàrraco.

CONSULTA LA INFOGRAFIA

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

La cinquena peça, **«Molleres II: 5.500 anys de ramaderia alpina»**, presenta els resultats de l'estudi del jaciment de Molleres II, situat a la zona de Coll de Molleres, al terme de Meranges (Cerdanya), a uns 2.425 metres d'altitud, als Pirineus. La infografia recorre les diferents fases d'ocupació de l'espai i a través de diferents metodologies explica com es poden reconstruir les pràctiques ramaderes, estudiar les transformacions del paisatge i analitzar l'ús del foc en aquest entorn d'alta muntanya. La il·lustració és de Gerard Nel·lo (IG: @nellogerard).

La infografia, de la Dra. Valentina Pescini, parteix dels resultats de dos projectes de recerca del GIAP:

• «Paisajes Culturales Mediterráneos: análisis integrado y comparativo de las dinámicas de asentamiento y ocupación a largo plazo en entornos de alta montaña y llanuras litorales» (HUM-DYNLANDS) (PID2024-159956NB-I00), projecte I+D de l'Agencia Estatal de Investigación.

• «Arqueologia de l'alta muntanya a les capçaleres del Segre-Ter (Cerdanya-Ripollès): territori i paisatge» (CLT009/22/00035), projecte quadriennal de la Generalitat de Catalunya.

CONSULTA LA INFOGRAFIA

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

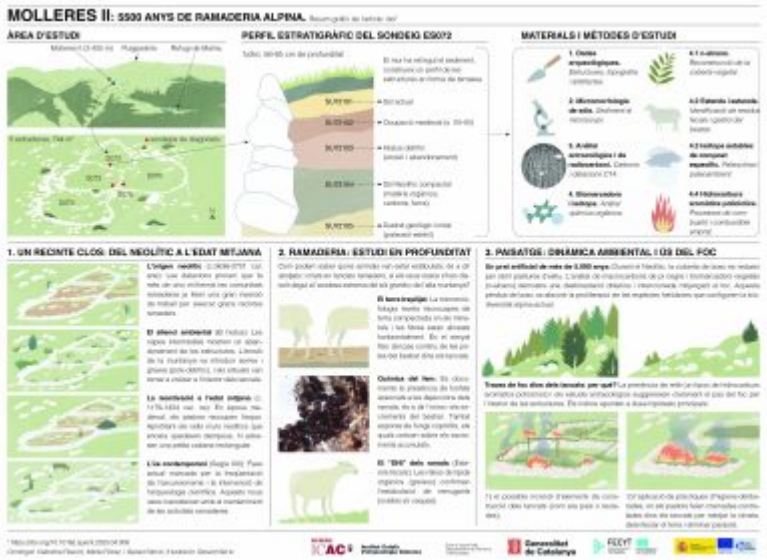

Finalment, **«ArqueoEscena. Misteris del passat»** mostra una línea experimental de transferència del coneixement cap al sector de les indústries culturals i creatives (ICC) . Aquesta iniciativa de l'ICAC i la Cia. Routart porta la recerca arqueològica al terreny de les arts escèniques i la transforma en una experiència vivencial i participativa. La infografia il·lustra aquest procés de cocreació entre ciència i teatre, on les preguntes, els mètodes i els resultats de la recerca es converteixen en eines per generar nous relats escènics, nous productes culturals i noves formes de connexió amb el públic. Il·lustrada per Anabel Linares (IG:@anabel.ares.era)

La infografia, de la Dra. Marta Flórez, mostra l'obra Arqueoescena que forma part del programa IN-Vicum de la UTIS-UCC finançada per la FECYT (FCT-24-21375).

CONSULTA LA INFOGRAFIA

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Il·lustrar l'Arqueologia... amb perspectiva de futur

Les sis infografies són el resultat d'un diàleg entre recerca arqueològica i creació visual que ha permès explorar noves fórmules per explicar i apropar el coneixement científic a tota la ciutadania. El projecte té, però, vocació de continuïtat i aspira a convertir aquesta col·lecció il·lustrada en una exposició itinerant que pugui circular fàcilment per biblioteques, centres cívics i altres equipaments culturals del territori català. Aquest format expositiu permetrà donar visibilitat als continguts científics i als artistes participants, i contribuirà a reflexionar sobre el paper de les arts creatives, i en concret la il·lustració, en els processos de divulgació i transferència del coneixement. D'aquesta manera, 4Cat_Sud contribueix a reforçar la divulgació científica en català i obre noves oportunitats per continuar experimentant amb formes innovadores de transferencia des de l'ICAC.

Descobreix-ne més a les nostres xarxes socials!

ICAC
Institut Català d'Arqueologia Clàssica

Generalitat de Catalunya

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA PARA LA CIENCIA Y LA TECNOLOGÍA

UCC+i
RED DE UNIDADES DE CULTURA CIENTÍFICA Y DE LA INNOVACIÓN

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)